Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 181. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 21-го ВЕРЕСНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 21, 1956. No. 181. VOL. LXIII.

РЕСПУБЛІКАНЦІ ДАЛИ МИР І ДОБРОБУТ — КАЖЕ АЙЗЕНГАВЕР

ВИСТУПАЄ ПРОТИ СКАСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ І ПРОТИ ПРИПИНЕННЯ ОБОРОННИХ АТОМОВИХ ЕКСПЛЬОЗІЙ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер виголосив 19-го вересня першу промову через телевізійні й радіові стації, в якій стверджував, що його уряд відновив мир у світі, припинив ворожі агресії та причинився до того, що в цій країні панує добробут і єдність. „Я хочу говорити про одно слово і про багато ін. справ — зв'язаних із ним. Це слово — мир, але воно має багато значень". То слово мир „заторкує всі особи і всі проблеми в нашій країні в попередніх роках і будить надію на майбутнє". Президент почав від своєї особи і сказав, що „переконаний в тому, що має фізичну силу щоб сповняти свої обов'язки тепер і в найближчих роках. Коли б я не мав того переконання, то я ніколи не був би прийняв номінації на президента". Той спокій думки, казав Президент, може спричинити, що і всі інші можуть бути спокійні, бо „я готовий служити вам як ваш президент ще чотири дальші роки, якщо ви цього схочете". Після того Президент говорив про інші важливіші і загальні проблеми. І так мир і спокій думки панують в цій країні в багатьох родинах в цій країні. Тепер є затруднених майже 70,000,000 осіб, які дістають найбільші заробітки в історії цієї країни. Зроблено поступ і поліпшення в соціяльному забезпеченні, в опіці над здоров'ям і вихованням та в інших ділянках. Мир панує і в соціяльних відносинах, не було довших страйків, і робітники не тратили заробітків з цього приводу. Президент не згадував у своїй промові демократичного кандидата на президента Адлея Е. Стівенсона, але говорив про те, що не можна скасувати обов'язкової військової служби, чого домагається Стівенсон, бо на це не дозволяє міжнародна ситуація і безпека цієї країни. Наші союзники, казав Президент, також мають обов'язкову військову службу і мусять тримати великі армії, бо цього вимагає світове положення. Президент сказав, що не можна припинити досвідних атомових експльозій, чого також домагався Стівенсон, бо немає певности, що те саме зроблять і ті, які загрожують вільному світові. Айзенгавер говорив, що домагання скасувати обов'язкову військову службу — це „міт" і „театральні жести", але вони не мають дійсного обґрунтування, і тому їх треба відкинути. Коли би ми скасували обов'язкову військову службу, то зросли б у світі ті, які хотіли б бути „невтральні" в тому змаганні, яке стоїть тепер перед світом, і яке треба буде виграти, якщо в свійті має запанувати дійсний мир і в майбутньому. Президент говорив і про мир в ширшому значенні, про мир у світі. Він згадав про те, що коли обняв президентуру в січні 1953 року, то в Кореї шаліла віна. Тепер там не стріляють і не гинуть діти американських матерів та матерів інших країн. В Ірані був неспокій — та країна могла попасти під контролю комуністів, але тепер і там панує мир. Були неспокої в Трієсті і в Західній Німеччині, в Австрії і в Гватемалі, де комуністи хотіли захопити владу, але тепер всюди панує спокій. Австрія є самостійною державою, справа Трієсту щасливо й мирно розв'язана, в Ґватемалі зліквідовано комуністичну небезпеку. Комуністи не залишили своєї думки запанувати над світом, і думають тепер те осягнути при допомозі виборчих карток, що їм не вдалося зробити при допомозі багнетів. Совєти збільшують свої збройні сили та свою продукцію, щоб опанувати світ. І тому і ЗДА і вільний світ мусять дбати про це, щоб не допустити до здійснення комуністичних цілей. Президент на кінці своєї промови пригадав слова з своєї інавгураційної промови з січня 1953 р., в якій він казав, що „мир, якого ми шукаємо, це ніщо менше, як здійснення нашої віри між нами і в діях з іншими державами, — це не втеча від життя, тільки життя, це надія для відважних." Якщо ми і „надалі будем діяти в тому самому дусі, закінчив Президент, то вірю, що Бог буде благословити нашу працю."

Губернатор Шіверс голосуватиме за Айзенгавера

Остін, Тексас. — Губернатор стейту Тексас, зареєстрований демократ, заявив, що він і цього року „голосуватиме і підтримуватиме президента Айзенгавера". Губернатор Шіверс сказав: „Чотири роки тому я підтримував Айзенгавера, бо він обіцяв закінчити війну в Кореї і привернути гідність уряду в Вашингтоні. І тепер із вдячности для нього я зобов'язаний голосувати за президента Айзенгавера. Одночасно демократичний кандидат на губернатора сенатор Прайс Деніел заявив, що хоч в 1952 році він підтримував Айзенгавера, то цього року голосуватиме за Адлея Е. Стівенсона, бо він є проти того, щоб послуговуватися вимою для об'єднання шкіл для білих і кольорових дітей.

В АМЕРИЦІ

● **Хто хоче мати 16-сторінкову книжечку** п. н. „Ваш федеральний бюджет" (Йор Федерал Баджет"), може вислати до державної друкарні в Вашингтоні 10 центів, і Говернмент Прінтінґ Оффіс йому її пришле.

● **Роберт М. Лоренс** із Тонусо, Арізона, повідомив поліцію, що з його авта вкрадено японської раси собаку, яка важить лише один фунт і яку він оцінює на 1,500 долярів.

● **Клара Мендельбавм** із Шикаґо заявила своєму чоловікові Гаралдові, що не розведеться з ним лише в тому разі, коли він погодиться заявити перед „детектором правди", що не знав інших жінок.

● **Команда фльоти** рішила не покликувати в цьому році молодь до військової служби, а користати з самих тільки добровольців, яких плянує прийняти 133,000. Фльота має 598,200 моряків і 73,800 офіцерів.

● **У місті Мавбайл**, Алабама, коло 100 членів орґанізації Ку-Клакс-Клену спалили 10-стоповий хрест під хатою білої жінки, яка старається вписати чорну дитину до школи, де вчаться тільки білі діти.

● **27-го вересня** мають прибити меморіяльну таблицю на домі в Вабилоні, Лонг Айленд, Н. Й., в якому жив славний американський поет Волт Вітмен. В цій церемонії братимуть участь два пра-пра-пракузени поета — Волтер Вітмен Свертфаґер і Дейвід Тютілл Свертфаґер із Бронксвіллу.

● **Сенатор Вільям Ф. Новленд** так розбалакався з журналістами, що не зауважав, як прибрали сходи до літака, яким він мав летіти, і літак рушив з місця. Пілот почув крики присутніх на летовищі і затримав машину, щоб міг всісти головний пасажир.

● **Трьох комуністичних** дипломатів разом із представниками 18-ох інших держав запрошено оглянути атомову фабрику в Канаді. Оглядати фабрику будуть: совєтський амбасадор Димитрій Чувахін, чехословацький міністер Веджіх Грушка і юґославський амбасадор Обрад М. Чічиіль.

Стівенсон вияснюватиме концепцію „нової Америки"

Вашинґтон. — Пресовий секретар демократичного кандидата на президента Адлея Е. Стівенсона Клейтон Фрічі заявив на пресовій конференції, що Стівенсон надрукує цілу серію звітів про те, що він розуміє під концепцією „нової Америки", про яку він говорить у своїх промовах під час виборчої кампанії. Це буде програма Стівенсона, яку він буде здійснювати, коли його виберуть на президента. Окремі звіти будуть пояснювати такі внутрішні проблеми, як справа ракурсів цієї країни (людських і матеріяльних), кращих життєвих умов для громадян цієї країни та кілька проблем закордонної політики. В першому звіті Стівенсон порушить справу старших віком громадян, і той звіт появиться друком вже при кінці цього тижня. Стівенсон друкує свою програму окремими частинами, бо в промовах не можна довше говорити про одну проблему, коли слухачі хотіли б почути цілість програми демократичного кандидата. В інших звітах про внутрішню політику Стівенсон порушить такі проблеми, як справу будови шкільних будинків і виховання, проблему опіки над здоров'ям та перебудови міст. Кожний звіт матиме від 3,000 до 10,000 слів.

Міні проти американсько-совєтських відвідин

Лос Анджелес, Каліфорнія. Голова Американської Федерації Праці — Конгресу Індустрійних Організацій — Джордж Міні промовляв на зборах Спілки Сталеварних Робітників, яка об'єднує 1,200,000 робітників, і сказав 2,700 делеґатам, що республіканці відповідальні за ту депресію, яка була впродовж 10-х років і почалася за президента Герберта Гувера. Міні не підтримував Адлея Е. Стівенсона на цій конвенції, але на пресовій конференції ганив представників обох партій за їхнє становище до СССР. Він виступив проти сенатора Кіфовера, демократичного кандидата на віце-президента, який пропонує, щоби при допомозі взаємних відвідин поліпшити американсько-совєтські відносини. Міні твердить, що в Совєтів „немає дійсно вільних людей", і тому совєтські відвідувачі в ЗДА не можуть вплинути на совєтських громадян. Голова АФП-КІО заявив, що не є вірне і республіканське твердження, що під час урядування Айзенгавера зменшилася комуністична небезпека для вільного світу.

53 відсотки інтелектуалістів підтримують Айзенгавера, а Стівенса тільки 45

Прінстави, Ню Джерзі. — Представник Інституту Публічної Опінії д-ра Геллупа Джан М. Фентон перевів опитування американських інтелектуалістів (т. зв. „еґґгед'ів"), і ствердив, що 53 відсотки з них підримують президента Айзенгавера і тільки 45 відсотків заявилося за Адлеєм Е. Стівенсоном. Цей журналіст взяв книжку „Вгу іс вгу" (це книжка, яка появляється кожного року, і в якій знаходяться прізвища тих осіб в ЗДА, які визначились на будь-якому полі), і вибрав з неї визначних осіб в цій країні, це значить виховників, письменників, мистців і науковців, та опитував їх, як би вони голосували, коли б вибори президента відбувалися тепер. Дехто гадає, що більшість інтелектуалістів є прихильниками Стівенсона, але цей опит виявив, що 53 відсотки інтелектуалістів підтримують Айзенгавера, 45 відсотків — Стівенсона, а 3 відсотки були нерішені.

АФП-КІО інформують виборців про кандидатів на членів Конґресу

Вашингтон. — Американська Федерація Праці-Конґрес Індустріяльних Організацій розіслали своїм 15,000,000 членам книжечку про те, як кандидати на конґресменів і сенаторів голосували в минулому Конґресі над тими законопроєктами, які є важливі для зорганізованого світу праці. Ці інформації мають допомогти робітникам під час виборів голосувати на тих кандидатів, які є прихильні для робітництва. З цієї книжечки виходить, що більшість демократичних кандидатів є прихильна до робітничого законодавства. 38 демократичних сенаторів голосували в загальному прихильно до робітництва, але 10 південних демократичних сенаторів голосували неприхильно до робітничих інтересів. Між республіканськими сенаторами тільки два є визнані як прихильники робітництва. Між демократичними конґресменами прихильних робітництву є 168, а ворожих — 59; між республіканськими конґресменами 20 визнані як прихильники світу праці, а 175 як неприхильні.

Теодор Рій, охоронець Джана Діоґарді, зловлений по 48 годинах розшуків

Ню Йорк. — Не цілих 48 годин після розіслання 200 тисяч стежних листів аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій зловили в середмісті Ню Йорку Теодора Рія, особистого охоронця відомого рекетира Джана Діоґарді, обвинуваченого в зорганізуванні злочинного нападу на журналіста Віктора Рісела. Теодор Рій має 53 роки, важить 240 фунтів і жив до останнього часу в домі своїх батьків при 7-ій вулиці в Ню Йорку. Роджений він вже в Америці, на Іст Сайд в Ню Йорку, і від 22 років був приятелем і спільником Джана Діоґарді, чого він не заперечує. Він признався, що знає Віктора Рісела, з яким він познайомився під час одної „випадкової зустрічі", але заперечив будь-яку свою причетність до осліплення Рісела сірчаною кислотою в дні 5 квітня ц. р. і до вбивства Абрагама Телві, який доконав цього злочину, в дні 28 липня. Федеральний прокуратор Вільямс заявив, що він дав доручення ув'язнити Рія ще перед 5 місяцями. Прокуратор обвинувачує Рія в привезенні Телві на місце злочину.

Високошкільна Конференція на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — Сьогодні, в п'ятницю 21-го вересня, на цій оселі УНСоюзу в Кетскильських горах, починається в цій країні Високошкільна Конференція, — зорганізована Управою СУСТА — Союзу Українського Студентства Америки, під протекторатом і при співпраці двох наших наукових установ, НТШ і УВАН. Основною темою конференції є „Україна сьогодні" та проблеми, зв'язані з її визвольними змаганнями і нашою допомогою в тих змаганнях. Зголошено ряд доповідей, що стануть базою дискусії. Окремо будуть розглянені та обговорені важливіші проблеми зорганізованого українського студентства.

КОНФЕРЕНЦІЯ 18 ДЕРЖАВ У ЛОНДОНІ

В Лондоні почалася конференція представників 18 держав у справі Суезу. На фото: три перші — Мугррем Нурі Бірґе (Туреччина), Лой Гендерсон і Джан Фостер Доллес (ЗДА), шостий з черги Селвин Ллойд (Британія) і сьомий — Персі Спендер (Австралія)

Гаммершилд мабуть посередничитиме у спорі за Суез

Об'єднані Нації. — В колах Об'єднаних Націй приготовляються вже до того моменту, коли справа конфлікту за Суезький канал офіційно перейде на терен ОН. Репрезентанти малих і арабських держав в Об'єднаних Націях уважають, що взагалі найкраще було б, коли б не чекати, поки держави, репрезентовані тепер на Лондонській конференції, передадуть справу Суезького конфлікту Раді Безпеки, а щоб сам генеральний секритар ОН, Даґ Гаммершилд, скликав для цієї справи Раду Безпеки. Він має до цього право, за власним осудом, що цей конфлікт небезпечний для світового миру, та на основі дотеперішніх меморандумів, зголошених в цій справі голові Ради Безпеки. Однак дипломати з ОН лякаються безплідної дискусії на Раді Безпеки і тому обмірковують можливість покликання окремої комісії якої практичним завданням було б посередничити поміж користувачами каналу й Єгиптом. Можливо, що головою тієї комісії став би Даґ Гаммершилд і таким чином насправді він був би посередником. При цій нагоді часописи пригадують подібні прецеденси, коли настав міжнародний конфлікт в часі бльокади Берліну чи спору між Іраном і Англією за нафту. Однак в обох цих випадках заходи Ради Безпеки виявились безуспішними, бо завжди СССР виступав із своїм „вето".

Москва хоче шантажем осягнути мировий договір з Японією

Токіо. — В останніх місяцях помітно зросло число японських рибалок, схоплених большевиками на водах біля Курильських островів та ближче азійського суходолу. Загалом від січня до серпня цього року большевики схопили 91 рибальський човен із 876 рибалками. Для переловлювання японських рибалок висилається з Петропавловська на Камчатці окремі патрульні човни з озброєними вояками і радарним вирядом. Провідників рибалок і капітанів рибальських човен большевики судять за нарушування суверенности совєтських вод і карають від одного місяця до 25 років в'язниці чи пак примусових робіт, залежно від настрою „суддів". Звичайних рибалок притримують по кілька днів чи кілька тижнів і відсилають, але в міжчасі всіх без винятку допитують так, як воєнно-полонених. Стереотипними запитами є питання щодо американських баз в Японії, зокрема американських і японських укріплень на найдалі в сторону совєтських Курильських островів висуненому острівці Гоккайдо. Всіх схоплених рибалок большевики стараються розпропаґандувати й „індоктринувати", запевняючи їх м. і., що коли б тільки японський уряд зірвав союз з Америкою та нав'язав приязні стосунки з Совєтським Союзом, то Совєти повернули б Японії всі території, загарбані в неї після останньої війни. Однак всі ці поуки не мають успіху, бо майже всі ті японські рибалки перейшли вже на власній шкурі школу, хто таки московські большевики.

Хрущов прибув у відвідини до Тіта як „приватний громадянин СССР"

Београд. — Нікіта Хрущов, перший секретар совєтської компартії, прибув у четвер 19 вересня до Београду для відбуття якихось довірочних нарад з Юґославським президентом Тітом. На летовище, куди приїхав Хрущов літаком, не допущено західніх журналістів, тільки совєтських і сателітських. Міністерство закордонних справ Юґославії подало до відома, що відвідини Хрущова в Юґославії цілком приватні і що він прибув до Тіта, як „приватний громадянин Совєтського Союзу". Хрущова вітав на аеродромі маршал Тіто з деякими своїми міністрами. На вулицях під час переїзду совєтського „приватного гостя" не було ніяких маніфестацій з боку публіки. Юґославська преса подала про ці відвідини тільки коротке повідомлення, що Хрущов прибув до Юґославії, як приватна людина і проведе тут кілька днів свого відпочинку. В закордонних політичних колах думають, що відвідини Хрущова були цілком несподіваними для юґославського уряду, який намагається тепер, щоб не загострювати напружених взаємин із Заходом зокрема із ЗДА, применшити значення значення цієї візити і заперечити її політичний характер.

Голляндія невдоволена політикою американських летунських ліній

Гааґа. — У своїй престольній промові, яку голляндська королева Юліяна виголосила на урочистому відкритті парляменту у вівторок 18 ц. р., вона висловила „розчарування" способом, як пиняво й невдачно проходять переговори між голляндським цивільним летунством та американським в справі взаємної співпраці: користуванні летовищами в Голляндії і в ЗДА, узгідненням розкладу летів ітд. Королева висловила надію, що коли ті переговори будуть продовжуватись, то вони виглядатимуть краще і закінчаться успіхом. Зрештою, промова королеви була коротка й тільки побіжно торкалася внутрішніх та закордонних проблем, а то з уваги на затяжну урядову кризу в Голляндії: від трьох місяців годі скласти в Голляндії уряд, який не всилі мати більшість в парляменті, якщо дві майже рівні числом мандатів партії, католицька й соціялістична, не хочуть кооперувати. З уваги на стару традицію, королева рішилася дотримати й цим разом термін відкриття парляменту — в третій вівторок вересня. Маси народу вітали королеву і її чоловіка, князя Бернарда, як вони їхали до парляменту золотою каретою — це єдиний випадок, коли та карета появляється на вулицях Гааґи.

ДОЛЛЕС ЗАКЛИКАЄ ДО ЄДНОСТИ В СПРАВІ СУЕЗУ

СПРАВА СУЕЗЬКОГО КАНАЛУ БУДЕ ПЕРЕДАНА ОБ'ЄДНАНИМ НАЦІЯМ. — БУЛҐАНІН ПРОПОНУЄ СКЛИКАТИ КОНФЕРЕНЦІЮ 6-х ДЕРЖАВ

Лондон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес, промовляючи на першому пленарному засіданні конференції 18-х держав у Лондоні в імені трьох західніх великодержав, представив плян покликання до життя організації користувачів Суезького каналу та заапелював до всіх приявних, щоб вони були з'єднані, бо від цього залежить не тільки доля каналу, але й доля світового миру. Державний секретар промовляв двічі, зараз після короткого вступного слова голови конференції, англійського міністра закордонних справ Селвайна Ллойда, і під вечір, коли виявилося, що існує сильна опозиція проти того проєкту, чи пак непевність серед частини учасників конференції, як вони мають поставитись до того проєкту. Проти проєкту одверто висловився представник Пакістану, а також Еспанії. Холодно поставились до нього три скандинавські держави, Іран і Італія. Взагалі, спершу тільки 9 держав підтримали той проєкт, однак державний секретар буцімто сподівається, що після вияснення деталів і прийняття різних поправок вдасться зберегти єдиний фронт 18 найбільших користувачів Суезького каналу. Він пояснив, що запропонована організація — це засіб обережности, бо, мовляв, коли наражені на небезпеку спільні інтереси, то всі заінтересовані лучаться для спільної оборони. Організація користувачів каналу мала б вирішувати справу переїзду кораблів або Суезьким каналом, або довкільним шляхом. Доллес запропонував покликати невелику управу тої нової організації та генерального адміністратора. Він не сказав нічого, що та нова організація мала б стягати до власної каси оплати за переїзд Суезьким каналом. Він заявив, що вважає все ще можливим, що Єгипет піде на тимчасову співпрацю з тією організацією, поки спірні сторони не дійшли до остаточного порозуміння. Доллес уважає, що треба спершу створити таку організацію, а щойно потім звернутися до Об'єднаних Націй, зате скандинавські держави, Пакістан, Еспанія і Італія воліли б, щоб справу конфлікту за Суезький канал передати негайно на форум Об'єднаних Націй. Доллес мотивував конечність створення організації користувачів каналу постійною небезпекою, що Єгипет в кожній хвилині може порушити права користувачів каналу, заґарантовані Константинопільською конвенцією з 1888 року. Цей головний арґумент Доллеса покривався з заявою, яку у своїй вступній промові склав англійський міністер закордонних справ Ллойд: не можна, мовляв, складати долю життьових економічних інтересів цілого ряду держав у світі в руки одної людини, яка тепер править в Єгипті. Доллес уважає, що підставою для тривкого полагодження спору з Єгиптом все ще є той проєкт інтернаціонального управління для каналу, з участю Єгипту в тому управлінні, — що його прийняли 18 держав на попередній Лондонській конференції та що його відкинув єгипетський президент Нассер. Одначово Ллойд, як Доллес признавали згоду на передачу справи Об'єднаним Націям, не говорили тільки, коли це станеться.

Тим часом совєтський прем'єр Булґанін, відповідаючи на запити американської пресової аґенції, заявив, що СССР пропонує конференцію шістьох держав — ЗДА, СССР, Англії, Франції, Єгипту і Індії, при чому на місце такої конференції відразу запропонував Женеву. Але, мовляв, СССР готов погодитися на кожне місце і кожний час, вигідні іншим заінтересованим державам. На такій конференції — за сподіваннями Булґаніна — можна б знайти компромісову розв'язку. У Вашингтоні й Лондоні зустріли той проєкт неґативно, бо — мовляв — якраз у Лондоні засідає конференція, яка займається цією справою. Булґанін повторив тільки концепцію, яку висунув був вже на першій Лондонській конференції совєтський міністер Шепілов.

Англійці переведуть на Кипрі екзекуцію ще трьох грецьких революціонерів

Нікозія, Кипр. — Англійські війська оточили в середу широким колом центральну в'язницю в столиці Кипру Нікозії. Це діється завжди, коли на в'язничному подвір'ї має відбутися екзекуція грецьких революціонерів. До цього часу повішено п'ятьох молодих революціонерів, засуджених на смерть за виконання актів індивідуального терору проти різних осіб на Кипрі. З-посеред 10-ти засуджених за такі провини на смерть, губернатор Кипру — маршал Гардінґ затвердив присуд смерти для ще трьох молодих ґреків: 23-річного Стеліоса Мавроматіса, за застрелення двох англійських летунів в березні цього року, та 22-річних Михайла Кутсофтаса і Андрея Панаідеса за застрелення англійського підстаршини на летовищі в Нікозії в травні ц. р. Екзекуція над названими молодими грецькими революціонерами визначена на п'ятницю 21-го вересня ц. р.

В СВІТІ

● **Королева Єлисавета II** зацікавилась газетною полемікою в Англії в зв'язку з американським фільмом „За бігом годинникової вказівки". Цей фільм викликав демонстрації молоді в англійських кінотеатрах і заборону в деяких містах висвітлювати його. Королева звеліла привезти з Лондону той фільм і висвітлити його перед нею та її вузьким гуртом в замку Балмораль у Шотляндії.

● **Західня Німеччина** дістала до цього часу від Америки зброї для нової німецької армії на загальну вартість $476,000.000 Сюди входять стрільна зброя, танки, гармати й літаки. Перший великий транспорт зброї прибув до Західньої Німеччини 11-го травня ц. р. Частина цієї зброї віддавна переховувалась на складах в самій Німеччині.

● **Ноел Філд**, колишній комунізуючий високий американський державний урядовець, який м. і. відмовився був співпрацювати з ЗУАДК-том і в справі втікачів з-під залізної завіси, вислухував „порад" совєтського амбасадора в Парижі, а потім, поїхавши за залізну завісу, відсидів 5 років у в'язниці на Мадярщині, але залишився там добровільно після свого звільнення, заявив про своє бажання вернутися до ЗДА. Він твердить, що „завжди був льояльним американським громадянином".

● **У Південній Кореї** велике обурення викликала заввага американського сенатора Еллендера, демократа з Луїзіяни, який, відвідавши Корею, заявив, що, мовляв, південні корейці — це „кровопивці". Кількатисячна юрба демонструвала перед готелем в Сеулі, де мешкав Еллендер. Він намагався потім злагіднити свій вислів, пояснюючи, що його фальшиво зрозуміли. Південно-корейська преса закинула сенаторові, що він повірив Хрущову, з яким Еллендер мав довшу розмову у Москві.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЧИННИК ДОВІР'Я

Трудно знайти інший такий наявний і бездискусійний приклад вартости у відносинах між людьми, як потреба взаємного довір'я. Любов і ненависть, пошана і легковаження, захоплення і байдужність, всі ті й різні інші почування грають у житті людини величезну ролю, підбадьорюють її або заламлюють, спонукують до великих діл чи паралізують її волю .Але закордонної політики держав не нормує любов чи ненависть, симпатія чи антипатія. Народи не вінчаються і не присягають один одному досмертної вірности, бо й життя народів міряється сотнями, а не десятками років. Взаємини між народами чи державами оперті в першу чергу на свідомості взаємних інтересів. Інтереси окремих народів чи держав ніколи всеціло не покриваються, ніколи не є в деталях однозгідні, але мають спільні лінії чи точки, і власне на спільності таких реальних інтересів будується їхнє, договорами сформульоване, співжиття. Передумовою вартости, тривкости й корисности міжнародних договорів є власне довір'я. Його значення в міжнародно-політичному житті можна порівняти тільки з його значенням в економіці. Довір'я є передумовою стабілізації господарських відносин. Коли нема довір'я, всяка торговельна умова безвартісна.

Сучасна міжнародна ситуація затруєна бацилями недовір'я. Воно зникло, коли Москва ганебно завела довір'я своїх західніх альянтів з часу останньої війни: односторонньо використала його і зловжила ним, перетворивши шість держав у своїх сателітів, завівши в них силою і підступом однопартійний тоталітарний комуністичний режим, підкорений московському диспозиційному осередкові. Нараховують понад сорок договорів, що їх Москва зламала за час існування червоної влади. У відомій формулі президента Д. Д. Айзенгавера, що Америка мусить бачити по стороні большевиків „діла, а не слова", крилося ствердження, що нічим іншим не можна відбудувати зруйнованого довір'я, як тільки ділами. Відмовлювання надалі народам в самому Совєтському Союзі та в усіх сателітних державах права вільних виборів і всіх інших демократичних свобід, — зберігання надалі в межах СССР тоталітарно-поліційного режиму, — відмовлювання Німеччині об'єднання, — фальшива гра в переговорах про міжнародне роззброєння, — подвійна гра з проповідуванням „коекзистенції" та одночасним підрізуванням політичних і господарських інтересів Заходу, де тільки можна, — все це виправдує найглибше недовір'я до СССР і дискредитує всіх, хто думає, що Москві можна довіряти.

Істота Суезького конфлікту в тому, що вільний світ захитався в своїй вірі у вартість режиму в Єгипті, встановленого після поваленої бездарної і скорумпованої тамошньої монархії. Коли Англія забрала з обширу Суезького каналу своїх 80.000 війська, передавши його під суверенність Єгипту, а Америка запропонувала Насерові фінансування Асванської греблі, то це були якнайкращі докази прихильности й бажання співпраці на базі рівности. Коли ж Ґамаль Насер почав спроваджувати совєтську зброю і совєтських військових інструкторів; коли він визнав комуністичний Китай і дозволив на свободну діяльність в Єгипті прерізних комуністичних „культурних" місій, прогулянок та масових мистецьких імпрез; коли він почав виголошувати промови про потребу об'єднання під своїм проводом арабського світу і про конечність витягнути з арабського організму „вороже жало" — Ізраїль; коли радіовисильня в Єгипті почала засипати арабські країни підбурливими аґітаційними закликами, — то нічого дивуватися, що довір'я до того режиму почало зникати. Відкликання оферти на фінансування Асванської греблі Насер відчув, як політичну репресію. Безумовно, це була репресія. Але вихідною точкою міркувань американських фінансово-політичних кіл був сумнів, чи Насер у своєму нетерпеливому змаганні розбудувати Єгипет в могутню панарабську державу не продовжуватиме подібних штучок, як заставлення єгипетської бавовни за совєтську зброю, і чи не пускатиметься на воєнні авантюри. Недовір'я почало закрадатись з моментом, коли єгипетський президент спокійним і примирливим тоном запевняв американського й англійського амбасадорів про свою вірність західній демократії, а фанатичним тоном виголошував промови до мас, славлячи СССР і його приязнь. І націоналізація Компанії Суезького Каналу не була б ні трішки схвилювала ані затривожила Вашинґтон, що в тій Компанії навіть не має уділів, якби не брак довір'я, чи після того акту не прийде підвищення оплат за перехід кораблями каналу, потім шиканування кораблів відповідно до політичної кон'юнктури та використовування оплат не для будови Асванської греблі, а для фінансування воєнних і підривно-революційних авантюр. І в основі всіх плянів обох лондонських конференцій лежить, власне, недовір'я до нинішнього режиму в Єгипті. Такий був істотний зміст заяви державного секретаря Доллеса перед його відлетом до Лондону.

ПРИКЛАД АМЕРИКАНСЬКОЇ СВОБОДИ

Справа рішучого виступу 72-річної українки Корнелії Зарічної проти порушення права її власности набрала широкого і прихильного відгомону в американській громадській опінії — в пресі, в радіо і в телевізії.

З 22-калібровою рушницею в руках заблькувала Корнелія Зарічна дорогу, проведену стейтовою владою не зовсім законно через її фарму в Блекстоні, Массачусетс. Засівши у винесеному кріслі посеред новозбудованої дороги, Зарічна примушувала всіх мотористів вимнати її посілість, заявляючи, що зможуть вони переїхати через ту посілість тільки по її трупі. Рушниця була вправді ненабитою, але ж енерґійна українка, яка ще не є американською громадянкою, попереджала автоводіїв, що вона має ще силу „потягнути" прикладом рушниці кого треба по голові. Тільки за намовою свого адвоката погодилася Зарічна по трьох днях блькоади на однотижневе „перемир'я", протягом якого стейтова влада мала б полагодити з нею справу відшкодування за забраний під дорогу ґрунт.

Дорогу цю проведено через саму середину 70-акрової фарми Корнелії Зарічної, що лежить на пограниччі стейтів Массачусетс і Ровд Айленд. Зарічна заявляє, що сталося це проти зробленої з нею умови, в якій вона погодилася відступити по дві стопи ґрунту з обидвох боків автостради. Тим часом, поширюючи автостраду, в неї забрали понад 60 стіп її посілости. Тому вона й вирішила запротестувати проти цього, блькуючи „із зброєю в руках" новозбудовану дорогу .Зробила це вона, заплативши податки від усієї своєї посілости, включно з податком за ґрунт, забраний під автостраду, в повній свідомості того, що стейтова влада порушила право її власности, як резидентки З'єдинених Держав Америки. Свою блькаду продовжувала на протязі трьох днів, не зважаючи на холод і дощ. Поруч свого крісла встановила вона таблицю з написом, що массачусетський стейт не заплатив їй за забраний під автостраду ґрунт і тому вона вимагає виминати її територію окружною дорогою.

Корнелія Зарічна родом з українських земель колишньої Польщі, має 13 дітей, 29 внуків і п'ятеро правнуків. Нещодавно вона втратила чоловіка, який помер після затяжної недуги в шпиталі, і тепер не має можливости оплатити всі рахунки, виставлені за його лікування. Домагається відшкодування за забраний під автостраду ґрунт, щоб могти вирівняти свої зобов'язання в шпиталі.

Виступ Корнелії Зарічної ілюструє якнайкраще суттєвість і справедливість американської свободи. Будучи резиденткою, навіть ще не громадянкою З'єдинених Держав, вона мала можливість виступити чинно в обороні своєї власности, в обороні порушених її прав. За такий виступ в колишній Польщі чи Німеччині Корнелію Зарічну неминуче ув'язнили б і засудили, а потім ще депортували, як не-громадянку. В Совєтському Союзі — в оцьому прославлюваному замотиличенними проґресистами „робітничо-селянському раю", процедура із Корнелією Зарічною, людиною, що із зброєю в руках виступає та обстоює своє право перед державою, була б ще коротша. Її зліквідувало б на місці і негайно МВД. Хату її розвалили б і все господарство знищили, зрівнявши з землею, щоб ніхто не поважився навіть згадувати її виступу.

Усю різницю в цьому відношенні між З'єдиненими Державами Америки і Совєтським Союзом з'ясувала добре сама Корнелія Зарічна, заявляючи: „Ніхто не має права забирати моєї землі. Тут — не Росія. Я обстоюватиму своє право, хоч би це й коштувало решту мого життя!"

Стали одностайно за свою матір'ю і солідаризувались з нею її сини й доньки — вже американці. Вони, заступаючи її на час відпочинку та висловлюючи перед всіма гордість за свою матір, за її відвагу і рішучість в обороні своїх прав, допомогли їй здійснити її протест.

Любомир О. Ортинський

НІМЕЧЧИНА ПІСЛЯ ВАКАЦІЙ

З поворотом канцлера Аденауера з шеститижневої відпустки, закінчились літні ферії німецької політики. Вона вправді і під час відсутности шефа уряду не спала, бо єгипетський конфлікт та опрацювання ноти Москві, не говорячи про ряд інших біжучих справ, тримали її в поготівлі, але щойно присутність канцлера в Бонні розпочала нормальну рутину політичного семестру. Заінтонував її вже першого дня старий канцлер словами нагани для міністрів Ергарда (економіка) і Лібке (сільське господарство), які під час його відсутности сперечалися публічно на тему цін і постачання. Своїм капітальним ствердженням „за політику відповідаю і напрямні даю я" — Аденауер розв'язав гордійський вузол і принаймні назовні погодив обидвох міністрів.

Боннська нота Москві,

яку від квітня підготовлювало міністерство закордонних справ і яку щойно на початку вересня передав у Москві Громикові амбасадор Гаас знайшла, назагал, схвалення всіх партій а в тому числі й соціялістичної опозиції. Вправді остання закидає злий вибір терміну передачі, але мериторичних закидів немає. Їх, до речі, трудно мати, а пропозиції, висловлені в ноті боннським урядом, є далекойдучим кроком назустріч вимогам безпеки СССР .Як відомо, Громико прийняв ноту традиційним „нєт", Гаас протестував, його співрозмовник обіцяв пильну студію документу — і на цьому скінчилось. У зв'язку з цим панує тут загальне переконання, що вигляди на будь-які успіхи в справі об'єднання Німеччини є сьогодні менші, ніж будь-коли перед тим, і що на виміні нот скінчиться. Зокрема, такий погляд заступає німецький „політичний сейсмограф" Берлін. Під час недавнього перебування там мав я нагоду ствердити поважні прояви апатії серед місцевих політиків, які не вірять в скору зміну положення і в те, щоб СССР добровільно зрікся панування в совєтській зоні Німеччини. Подібні настрої панують також і в Федеративній Республіці Німеччина, де навіть СПД притихло із своєю критикою уряду за неуспіхи Бонну на московському паркеті. Далі за поступки, висловлені в ноті, і СПД не може йти, якщо хоче зберегти своє політичне обличчя перед виборцями, яких вже за рік потребуватиме для евентуального перебрання влади.

Єгипетський конфлікт,

під знаком якого стоїть сьогодні світова політика, сприймається в Німеччині з великою резервою. Назовні, головно, коли йде про заяви міністра фон Брентано під час Лондонської конференції, німці солідаризуються з західніми державами. Але роблять це дуже стримано й тільки з почуття обов'язку, бо їхня державна рація диктує їм збереження добрих стосунків з арабським світом, куди пливе тепер велика частина німецького експорту. В той час, коли канцлер Аденауер старається використати кризу в зв'язку з Суезьким каналом, щоб поновити апель за західньо-европейське об'єднання, годі не запримітити у німців притаєної втіхи з труднощів Англії й Франції і з того, що Німеччина не має серед народів Азії та Африки марки колоніяльної держави, втішається через те поважними симпатіями у кольорових народів і має добрі шанси для тісної економічної співпраці із згаданими народами.

Німецька армія

все ще є під обстрілом поважної частини прилюдної опінії. Найновішим „каменем преткновенія" є рішення міністерства оборони про допущення до служби в „бундесвері" колишніх старшин Зброї-СС до ранґи підполковника. Різні організації виступили цими днями з протестами на адресу цього міністерства ,арґументуючи, що присутність старшин Зброї-СС в новій армії унеможливить її демократизацію, і що не можна допустити до того, щоб колишні виконавці волі Гітлера виховували нового німецького вояка. З другого боку, комбатантські товариства колишніх СС-ів протестують проти дискримінації своїх високих старшин. Цими днями відбувся їх з'їзд у Ганновері, на якому генерал Штайнер і відомий „панцер-ґенераль" ген.-поручник Маєр нарікали на заподіяну їм кривду. Багато співчуття не знайшли вони, одначе, і серед своїх товаришів, а один кол. майор скоментував виступ Штайнера голосним „цвішенруфом" — „Штайнер хоче джабу". Виглядає, що обидві протестуючі сторони не знайдуть поважнішого відгомону в міністерстві оборони, і що при теперішньому рішенні залишиться. В міжчасі стан армії осягнув уже 56.000 вояків, а до кінця року збільшиться до 90,000, а перші рекрути, з 1937 річника, будуть покликані до служби вже в січні 1957 р. До того часу парляментарна комісія оборони виготовить закон про охорону мундира, який став конечним з уваги на напастування і осмішування вояків „бундесвери", що мали останніми тижнями місце в цілому ряді німецьких міст. Справа ця прибрала настільки серйозних розмірів, що стало конечним завести спеціяльні мішані патрулі (поліція і військова жандармерія) для охорони вояків від провокацій вулиці. Як на німецькі відносини, головно, коли пригадати, як ще п'ятнадцять років тому мундир був символом чогось вищого і втішався великим респектом, це — парадоксальний прояв. Щоб його зрозуміти, не вистачає відклику до совєтської інфільтрації та аґентури, але треба сягнути до перших післявоєнних років, коли топтано й оплюгавлювано все зв'язане з уніформою і в цьому дусі виховувано молодь. Тепер збирається жниво, проти якого виступили гостро навіть соціялісти.

„Екстравурпт" баварського міністра

Всупереч прийнятому, неписаному законові, що федеральні й крайові міністри уникають зустрічей з маріонетками режиму совєтської зони Німеччини і не входять у розмови з журналістами з-поза Ельби, міністер внутрішніх справ баварського уряду д-р Гайзельгерінґер дав інтерв'ю кореспондентові східньо-зональної „Нойєс Дойчлянд". Як і треба було сподіватись, воно випало сенсаційно і привело до спростування згаданого міністра, урядової кризи і своєрідного упімнення-нагани колезі по кабінету. Міністер говорив про одне, а писаки з „Нойєс Дойчлянд" написали друге — коли вірити міністрові. Вийшло, що Гайзельгерінґер засуджує політику Аденауера, вважає введення військової повинности за нелеґальне, висловлює погляд про конечність переговорів Бонну з Панковом — словом, підтримує всю лінію уряду совєтської зони. Наслідки згаданого інтерв'ю поки що такі, що унеможливили міністрові, що є лідером „Баварської партії", перевести в життя запляноване ним законодавство про... баварську державну приналеж-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ПРИМОРОЗОК

Троянди наморозь
іскристо - сиза вкрила,
Хоч бідні пуп'янки
ще прагнуть розцвісти;
Летить до вирію,
до теплої мети
Гусей згуртованих
черга ширококрила.

Човни у пристанях,
і згорнуто вітрила,
Як перечитані
від милої листи,
У лісі паростка
живого не знайти,
У полі хліб людський
людська рука скосила.

А от же пуп'янки
у мене на столі
Сьогодні розцвіли
У хатньому теплі,
На стеблах, живлених
солодкою водою.

І зеленіться рунь
крізь сонну каламуть,
І знаю, що човни —
не нині, то весною
За срібними гусьми
по водах попливуть.

М. РИЛЬСЬКИЙ

УКРАЇНЦІ В АСТРОНАВТИЦІ

(сдо) Внаслідок дослідів і винаходу інж. М. Хронов'ята в Буенос Айресі, українці включаються в міжнародний рух здобуття міжплянетарних просторів. Інженер Мирослав Хронов'ят розпочав свої студії у Львові, де зацікавився астронавтикою, завдяки цікавим розповідям інж. Омеляна Смеречинського. Вибух другої світової війни перервав був ці студії, але опинившись зрештою у Відні, інж. М. Хронов'ят поновив їх у віденській політехніці, присвятившись будуванню літаків. Потім працював він в Цюріху в аеродинамічному інституті, де його зацікавили спеціяльно технічні й хемічні проблеми, зв'язані з будовою ракет, призначених для лету в повітряному й безповітряному просторі. Переїзд до Арґентини знову перервав працю нашого дослідника, бо обставини тут були для його дослідів несприятливі. Але в 1950 р. створилося в Буенос Айресі перше Арґентинське Міжплянетарне Товариство. Інж. М. Хронов'ят став його дійсним членом і наполегливо продовжував перервану працю, користуючись лябораторією Товариства, яке підтримує й уряд, зокрема міністерство війни.

Тут нашому дослідникові пощастило знайти теоретичну розв'язку одної з основних проблем ракетобудівництва. Справа йде про питання, зв'язані з величезним тертям повітря, а також величезною температурою, яка витворюється на поверхні ракети, коли вона пролітає через повітряний простір. Досі вчені намагалися усунути цю трудність шляхом виготовлення шкаралущі ракети з особливо трудностопних металів. Інж. М. Хронов'ят розв'язав цю проблему в зовсім іншій площині, дуже просто і блискуче. Не маємо ще можливости подати до відома нашого громадянства подробиці цієї розв'язки, але зазначимо тільки, що до здійснення її в експериментальних розмірах взялося зараз же Інтерплянетарне Арґентинське Т-во, яке віддало в розпорядження нашого дослідника в тій цілі всі свої ресурси, включно з співпрацею шести своїх дійсних членів, спеціялістів проблем астронавтики.

Рівнобіжно з своїми практичними працями, інж. М. Хронов'ят готує до друку й теоретичну наукову працю „Ракетою в міжплянетарні простори", яка має спопуляризувати основні знання в цій новій галузі людської діяльности.

„Україна, велика нація з давніми культурними традиціями, хоч часово й паралізована в своїх культуротворчих можливостях на рідних землях, — сказав інж. М. Хронов'ят, — повинна і мусить активністю своїх еміґраційних віток задокументувати й свою причетність до процесу опановування міжплянетарних просторів. Цього вимагає престиж нашого народу, а, врешті, на майбутнє і його життьові інтереси..."

Виходячи з цих міркувань, річні загальні збори Спілки Українських Науковців, Літераторів і Мистців Арґентини доручили інж. М. Хронов'ятові, своєму членові, створити в межах наукової секції Спілки перше українське астронавтичне товариство, яке, по своєму створенні ввійде в тісний зв'язок і співпрацю з Арґентинським Міжплянетарним Т-вом. Засновні збори цього українського астронавтичного товариства призначено на 28 вересня ц. р.

УКРАЇНЦІ В ПРЯШІВСЬКІЙ ЄПАРХІЇ

Доповідь на повищу тему виголосив в Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню Йорку о. д-р Севастіян Сабол, ЧСВВ. На терені східньої Словаччини, тобто Пряшівської єпархії і 71 парохій Мукачівської єпархії, що після розвалу ЧСР в 1939 р. осталися в рямцях Словацької республіки, жило за Ватиканською статистикою в 1949 році 305.645 вірних. По національності вони русини-українці, словаки й горстка мадярів.

Фактом є, що більша частина греко-католицьких вірних на Пряшівщині не говорить вже по-руськи, а говорять східньо-словацьким діялектом. Національно почувають себе вони словаками.

До питання про національне обличчя тих пословачених греко-католиків етнографи й філологи підходили за критеріями мови, віровизнання та національної свідомости. Ці критерії потверджують факт, що гр.-кат. словаки існують. Їхнє існування вже 1604 р. потвердив мукачівський православний єпископ Сергій в одному історичному документі. Таких пословачених гр.-кат. вірних на Пряшівщині нараховував В. Гнатюк в 1900 р. 43.553. В. Кубійович подає їх число в Енциклопедії Українознавства (ст. 151) на 160.000, а деякі словацькі автори нараховують їх до 180—200 тисяч.

Про початки гр.-кат. словаків на Пряшівщині найкраще може нам сказати історія. Відомо, що русини-українці жили на Закарпатті вже в IX віці, а в XII віці посувались від Ужгороду на захід у напрямі Пряшева та Бардієва й Годермарку. Там зустріли інших своїх земляків, що прибули туди раніше з сусідньої Лемківщини. Там зустріли вони також перших словаків, що посувалися із заходу, або з півдня на схід і в гори, на польське пограниччя. Там явилися також німці, а пізніше і мадяри. З того постало перемішання чотирьох етнічних груп, з яких поступово кожна винародовлювалася там, де жила меншиною. Русини-українці найбільше винародовлювалися від XVII віку і в ході 150 років (до 1900 р.) вони втратили 214 громад, з чого в користь словаків 175, в користь мадярів 37, а в користь німців 1. За часів ЧСР і Словацької держави те винародовлювання поступило ще більше, але тільки там, де був до того підклад з давноминулого.

Отже гр.-кат. словаки — це без сумніву пословачені русини-українці. Але є в Пряшівській єпархії три парафії, а то Шумяц, Телґарт та Вернар, що, вернувшися у XVIII віці з протестантизму до католицької Церкви, перейшли на східній обряд, а їхні священики були жонаті. Це, мабуть, одинокі гр.-кат. парафії чисто словацького походження, а є їх всього 5.282 душ.

Ю. Ф.

Ольга Мак

ЛОБО

(Оповідання з бразилійського життя)

(5)

Лобо відразу при слові „смачне" ставав, як укопаний, нашорошував вуха і починав нетерпеливо крутити грубим хвостом, немов би казав: „Навіщо ці дурні жарти? Я ж і так знаю, що маєш цукорки. Давай їх скоріше!"..

Лобо дуже любив цукорки, і я завжди мав їх пару в кишені на привітання, а кістку, яку неодмінно купував для нього, давав аж удома за вечерею.

Покінчивши всю роботу, ми сідали проти теплої печі, коли було холодно, або на порозі, коли було тепло, і сиділи годинами. При тому я не раз згадував собі стару ворожку Піну і її пророцтво щодо щасливої знахідки. Стара, безперечно, заслужила на перкалеву суконку, але я все відкладав подарунок до ліпшого часу.

Трохи пізніше привчив я Лоба і до полювання на диких качок, що їх водилося подостатком у болоті, до якого прилягали мої землі з півночі. Це було і приємною розвагою і давало нам джерело нового прибутку, бо я забиті качки відносив до німецького ресторану і діставав за них добрі гроші.

Якось, вертаючись з міста і вийшовши на горб, я не побачив знайомої цятки на другому горбі, і від того моє серце стиснула тривога: „Що то сталося?" — спитав сам себе і поспішив чимдуж додому.

Швидко минув решту дороги, звернув на стежку, увійшов на подвір'я і гукнув:

— Лобо!

Тиша...

— Лобо!.. Лобо!..

І знову тиша, тільки кури попідіймали гребені й дивилися на мене насмішливо-цікавими очима.

Ще не вірячи собі, я обійшов усе подвір'я й город, заглянув у всі кутки, де міг сховатися пес, але дарма: Лоба не було. І мені відразу стало так сумно і так тоскно, ніби я опинився серед глухої ночі в пустелі. Зрештою, хіба ціла моя шакара не була пустелею? Хіба я не був у ній сам самотній, як палець? Хіба моє існування мало якийсь сенс? Дивно навіть, як я міг тут витримати кілька місяців перед тим, поки не знайшов Лоба!..

З досадою і нехіттю взявся я до звичайної роботи, а моя думка все була зайнята одним: куди подівся Лобо? Спочатку мені здавалося найправдоподібнішим, що його хтось украв. Адже такий расовий і розумний пес — то цілий скарб! Потім зміркував собі, що сильного Лоба не так то й легко вкрасти, а тим більше втримати на новому місці. Може, хтось його застрелив? От, прийшов до господи в якійсь справі, Лобо кинувся на нього, а той вийняв пістолю і тарахнув?.. Гм... Тоді лишився б труп... Може, це сталося не на подвір'ї, а десь далі, на дорозі, або в якомусь кінці шакари?.. Адже Лобо, як людина, знав межі наших володінь і нікому не дозволяв цих меж без мого дозволу переступати.

Додумавшись до того, я пішов у обхід по цілій шакарі. Але вже смеркалося, а шакара була досить велика і, за вийнятком невеликого городу та садка, густо заросла високими кущами. Серед них не то пса, а й слона було б нелегко знайти.

Потинявшись у різних кінцях та погукавши ще трохи, я так і вернувся додому, пригнічений та сердитий. Не хотів вечеряти, не повитягав навіть своїх закупів з мішка, а кинув його біля порога так, як приніс. Тільки курив більше, як завжди, мішаючи з димом свою тривогу. Врешті, добре ковтнув з досади горілки й ліг спати.

Однак, не спалося. Весь час перед моїми очима виринав Лобо, то припнятий десь на грубому ланцюгу, сумний і нещасливий, то забитий, скривавлений десь у кущах, або в придорожньому рові. Бідний мій, щирий, веселий Лобо!..

— Що ж я робитиму тепер? — питав сам себе півголосом. — Знову житиму сам-самісінький? Знову не матиму до кого обізватися словом? Знову буду позбавлений тієї одинокої втіхи, що давала мені приязнь і товариство одинокої живої істоти? Ах, який же я нещасливий ,який з мене невдаха в житті!..

— Але ж ти, Антонію, дурний, є?! — схаменувшись, вилаяв я сам себе. — Пес є тільки пес — ніщо більше! Це тобі ні батько, ні мати, ні жінка, ні дитина. Пропав Лобо — знайдеш іншого.

З тим мої думки поплили іншим руслом. Думав я собі, що моє життя напевно інакше склалося б, коли б я, замість Марії, що вміла лише плакати, нарікати та добивати мене у випадках невдач своїми жалями, взяв іншу жінку, енерґійну, працьовиту, веселу, от таку... Ну, таку, як мали мої деякі знайомі. Зрештою, навіщо лукавити? Мене ж зараз ніхто не чує. От таку жінку, як Елзіра!.. Елзіра напевне не плакала б і не нарікала. Вона засукала б рукава і взялась до помочі. Вже самий її вигляд заохочує до праці й не дає сумувати, чи вкидатися в зневіру. Вона завжди була такою: працьовитою, твердою, бадьорою. Елзіра бралася за все — і все їй ішло добре. Хоч би й з тим Лобом. Адже це вона його врятувала! „І-і! Мені не вперше тварин зашивати!".. В це можна повірити. Вона не то пса, а й корову чи коня зашила б і поставила б на ноги. Казала тоді, що наймитові розіб'є пику... О, в Елзіри за тим недовго!.. Елзіра й сама не дармує й іншим не дасть дармувати... А серце у неї добре... Як вона тоді над Лобом руки заломила... Бідний Лобо!..

Думки мої плуталися, і я почав дрімати.

Нараз під хатою почулися обережні, але виразні кроки. Я схопився й сів, сторожко прислухаючись... Так і є, хтось ходить!.. Хтось забив або отруїв Лоба, а тепер підбирається, щоб і мене забити чи обікрасти...

У ту хвилину я не подумав над тим, що красти у мене нема чого, а смерть моя нікому не потрібна. Коли б хтось навіть і хотів покрасти кури, чи кози, в чому не було нічого неймовірного, то не ходив би довкола хати, а пішов би до хліва. Але, знаєте, як чоловік лягає до ліжка після доброго келішка горілки і з неспокоєм у серці, то йому при пробудженні розумні думки тяжко трапляють до голови. Отож і я сидів і прислухався, а серце моє билося так сильно, аж віддих перетинало.

Туп-туп, туп-туп, туп-туп...

Е, та їх тут двоє!

Тихесенько я спустив ноги з ліжка і простягнув руку по рушницю. Але в ту саму мить сталося щось неймовірне: уся моя стара дерев'яна хата задуднїла й затряслася, як порожня бочка на возі, що його мчать сполохані коні по вибоїстій дорозі, і моє волосся стало дуба. Я так і задеревів з рукою, простягненою по рушницю, тільки зігнув голову, сподіваючись, що ось-ось на неї звалиться стеля. А хата далі тряслася і гуділа грубим басом, як п'яна баба, що регоче, взявшись під боки. У моїй голові шугали різні догадки: землетрус? гураган? ворожбитство?

ЗАКЛИК УККА

В СПРАВІ УЧАСТИ У ВИБОРАХ 1956 Р.

Українці! Громадяни З'єдинених Держав Америки!

Минули чотири роки, як ми востаннє кликали Вас сповнити свою громадську повинність: взяти участь у голосуванні у виборах 1952 року.

З того часу — багато змінилося внутрі нашої національної спільноти в З'єдинених Державах Америки: ввійшли в ряди управнених до голосування у виборах у цьому році нові, тут народжені наші Земляки, стали Громадянами нашої Країни нові українські іміґранти, що прибули сюди вже після другої світової війни. Ми стали більшою громадою виборців, що може віддати свої голоси в цьогорічних виборах. Цим збільшилася й наша відповідальність за наше ставлення до виборів.

Не сталася ніяка зміна на наших Рідних Землях — нічим не змінилася доля нашого рідного народу. Він і далі в боротьбі проти безупинного натиску Москви.

З того часу — нічим не змаліла експанзія московського комуністичного імперіялізму. Навпаки — він усе більше зростає та все далі й далі створює нові огнища заколотів. Перед усім вільним світом — загроза Москви.

З того часу — нічим не змаліла і провідницька роля й місія З'єдинених Держав Америки: роля, місія й обов'язок допомогти народам і країнам визволитися з неволі й покласти край замірам Москви.

В такій ситуації йдуть громадяни Америки, ідемо й ми, українці в цій Країні, до цьогорічних листопадових виборів.

Свідомі особливости теперішньої ситуації і можливости цьогорічних осінніх виборів, ми кличемо Вас, Громадяни, взяти активну участь у виборах та віддати свої голоси на тих Кандидатів, що — Вашим розумом і Вашим сумлінням найбільш гідні й здібні стати при кермі державного й політичного життя З'єдинених Держав Америки й повести нашу Країну, як Провідника усіх волелюбних Народів і Країн, до Волі й Добробуту всього Світу.

У цьому — до Волі й Добробуту Українського Народу.

Громадяни!

Сповніть Вашу громадську повинність у виборах 1956 р.!

Ню Йорк, у вересні 1956 р.

Український Конґресовий Комітет Америки

НОВИЙ ПОЧИН НАШОГО СТУДЕНТСТВА

„Україна сьогодні" — це тема Високошкільної Конференції — імпрези, організованої вперше українським студентством ЗДА при співпраці з НТШ і УВАН, яка нав'язує до традиційних уже в зах. Европі Високошкільних Літніх Курсів Українознавства (ВАКУ), влаштовуваних щорічно ЦЕСУС-ом.

Не випадково запляновано Управою СУСТА саме названу вгорі тематику цієї Першої Літньої Конференції Високошкільної Молоді. Це не лише намагання дати змогу студіючій на американських високих школах нашій академічній молоді придбати знання чи доповнити вже здобуті відомості з українознавства, але усвідомлення конечної потреби аналізування фактичного стану в сьогоднішній Україні, того правильного розуміння і кожночасної інтерпретації, як між собою так і в гуртах майбутнього провідного державного елементу ЗДА — його студентства.

В трьох днях, між 21—23 вересня ц. р. на „Союзівці", Конференція розгляне ряд питань сучасного стану в різних галузях життя в Україні. Не претендуючи на всецілий розгляд складеного процесу в сьогоднішніх умовах життя в Україні, Конференція матиме однак змогу вести свої наради в напрямі розгляду хоч найбільш актуальних ділянок, як нр.: сучасної економіки, стану суспільно-економічних наук України в світлі найновішої совєтської статистики, стан і тенденції в розвитку літератури і мистецтва, ролю і значення України в ОН та картину високого шкільництва в УССР.

Доповіді виголосять особисто, чи переслали до відчитання такі відомі в нашому науковому світі особи як. проф. Лев, д-р Фединський, проф. Замша, проф. Голуб, проф. Гловінський та доц. Кошелівець.

Крім цієї наукової частини в Конференції передбачено окремо час для розглянення проблем, які конфронтують зорганізоване українське студентство, зокрема на порозі нового академічного року. Теж і в цій частині доповіді студентів будуть йти під загальним кутом теми „Україна сьогодні" та девізою СУСТА — „Праця для визволення України та добра Америки".

Широке зацікавлення імпрезою зі сторони громадянства, колишнього і теперішнього студентства, участь в Конференції, а одночасно відпочинок на „Союзівці" — дають підстави сподіватись успішних результатів. Нашому студентському активові — щасти Боже!

З. К.

НІМЕЧЧИНА ПІСЛЯ ВАКАЦІЙ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ність. Попри хуліганство з вояками бундесвери „баварську державну приналежність" — це другий парадокс сучасної Німеччини, що є наслідком післявоєнної політики альянтів. Тоді були сильні намагання вилучити Баварію з союзу німецьких країн, і через спротив цій концепції був усунений з посту першого повоєнного прем'єра теперішній міністер фінансів Фріц Шефер.

Переговори між партіями

На внутрішньому відтинку осінній семестр німецької політики почався переговорами між християнськими демократами (ЦДУ) і соціялістами (СПД). До хвилини, коли пишуться ці рядки, ще невідомо, чим вони скінчились, але нема сумніву, що йшло про зондаж відносно створення після виборів у вересні 1957 р. великої коаліції. Рівночасно йдуть переговори між СПД і вільними демократами (група Делера) — ФДП, що суґерують „широку коаліцію" — ЦДУ, СПД і ФДП. В теперішній стадії йде ще про теоретичні міркування і студії різних можливостей, що їх перерішить вислід виборів. Так, як справи сьогодні стоять, СПД рішена за всяку ціну вийти з опозиції і перебрати співвідповідальність за уряд, навіть на спілку з ЦДУ. Ця тенденція була вже помітна на партійному конґресі СПД в Мюнхені, її можна спостерігати в пресі і виступах лідерів цієї партії. Знов же ФДП, серед якої помічається тенденції для полагодження внутрішнього розбиття і об'єднання двох, сьогодні вже формально незалежних крил, навіть за ціну усунення Делера, пледує за коаліцією трьох партій. Наскільки можна передбачити, боннський парляментаризм звужується до дво- чи трипартійної системи, взоруючись в цьому випадку на англосаксонському прикладі, і відходить від европейсько-французької многопартійної системи, що характеризувала Ваймарську республіку.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шикаґо, Ілл.

Вечір-несподіванка для Івана Дужанського

В середу ввечорі, 29-го серпня ц. р., зійшлися в „Комо" Ресторані в Шикаґо члени Дирекції Ліґи Американців Українського Походження в Шикаґо та багато наших громадян і громадянок з бизнесменського та суспільно-громадського світу, щоб при спільній вечері-несподіванці привітати нашого відомого діяча, президента Ліґи АУП та Товариства Українських Бизнесменів — п. Івана Дужанського з його почесним відзначенням, яке стрінуло його під час останньої Республіканської Конвенції в Сан Франсіско, Каліф., а саме з вибором його заступником секретаря тієї Всекрайової Конвенції.

Зібрані на цьому вечорі, що ним з хистом проводив містоголова Ліґи п. Филип Васильовський, запросили п. Дужанського переповісти їм цікавіші моменти з перебігу самої конвенції, як теж праці його на її терені, бо він був між іншим учасником Комісій національної оборони, зовнішніх зв'язків та цивільних прав, що підготовляли програму для конвенції у тих важливих ділянках життя країни.

Звіт п. Дужанського на цю тему був поданий у гарній, живій, безпосередній формі, з багатьома цікавими подробицями активного учасника цієї нещоденної події, якою є того роду конвенція.

Звітодавець говорив також про працю і заходи делеґації Українського Конґресового Комітету Америки, що, як відомо, у складі трьох її репрезентантів перебувала весь час конвенції у Сан Франсіско і ставила перед Програмовою Комісією свої постуляти в імені українсько-американської спільноти. Він говорив не тільки про успіхи, але й про трудноці, з якими доводилося зустрічатися. Але це тим більше повинно, на думку п. Дужанського і багатьох учасників, що забирали голос до цього звіту, заохочувати нас до усильної праці для спільної справи на кожному кроці після наших сил і можливостей. А тих можливостей є якраз тут, в Америці, багато більше, чим в якійнебудь іншій країні світу. Треба тільки нам не жаліти енерґії і сил і працювати нам у кожному місці, організації чи партії, байдуже, чи вона Республіканська чи Демократична.

Про один факт, що заіснував під час конвенції, слід згадати, бо він настільки характеристичний, що треба нам — знати. Як відомо, в ЗДА існують певні впливові круги, яким між іншим є сіллю в очі масова іміґрація до ЗДА. Вони при всяких нагодах дають про себе знати, пересилаючи з протестами листи, використовуючи пресу та інші нагоди. Те саме було і на згаданій конвенції. Найкращою реакцією було б слати листи з прихильними голосами, що, на жаль, з нашої сторони було занедбане, хоч кожна організація чи навіть приватна людина має право вислати до того роду конвенції свою думку чи опінію. І треба було багато заходів прихильних нам сенаторів чи конґресменів, з головою комісії громадянських прав, сен. Діркзеном на чолі, щоб доказати, що іміґрації не можна неґувати, бо вона, як практика виказує, корисна з пункту погляду, хочби державних інтересів. Найкращий доказ — це завзяте поборювання збоку місцевих комуністів, як також збоку самої Москви. А таких випадків, коли реакція організацій чи навіть кожної сірої людини супроти важних подій і фактів в різних ділянках життя ЗДА є потрібною і важною, є дуже багато.

Промовці, учасники вечора, підкреслювали, між іншим, факт, що відзначення, яке зустріло п. І. Дужанського, було не тільки його особистим успіхом, але осягом цілої Громади в Шикаґо, якій він присвятив довгі роки безкорисної праці, як також відзначенням цілої нашої спільноти в ЗДА.

Слід при тому підкреслити ще одну відрадну обставину, а саме, що учасниками і промовцями на вечорі були громадяни різних світоглядових і навіть партійних переконань, які одначе всі щиро раділи успіхом української людини.

У гарному, погідному настрою розходилися учасники цього незабутнього вечора, жаліючи лише, що таких вечорів, які нас єднають, є так мало.

Як довідуємося, ґратуляції і побажання з приводу успіху п. Дужанського переслало йому телеграфічною або іншою дорогою багато приятелів і знайомих з церковного, політичного чи бизнесменського світу. А мейор міста Сан Франсіско, Дж. Кристофер, що — як виявилося, належить по своїй професії також до молочарських підприємців, як п. Дужанський, запросив його до Сити Галл, де, м. ін., вручив йому символічний ключ міста з відповідним привітанням та передав на його руки запрошення для всіх молочарів ЗДА на їхню конвенцію, що відбудеться у слідуючому році саме у Сан Франсіско.

Н.

14-річний американський хлопець вбив небезпечного бандита

Гайдельберг (Німеччина). Чотирнадцятьрічний американець Роберт Кугел з Брукліну вбив двома пострілами з пістолі грабіжника Гуґа Вайґенбаха, який, увірвавшись до дому його батьків, вимагав видачі йому з веденого Джаном В. Кугелом американського банку в Гайдельбергу 300,000 німецьких марок і погрожував у випадку відмови застріленням матері Роберта Кугела. Вайнбах, що перебував колись у ЗДА, був засуджений на 30 років в'язниці за збройний грабунок і після відбуття 10 років в американській тюрмі, його депортовано до Німеччини. — Ввірвався Вайґенбах до дому Кугелів, озброєний в 45-каліброву автоматичну пістолю. Погрожуючи нею, він примусив Джана В. Кугела, його дружину і сина сісти разом з ним до авта і їхати до банку, де Джан Кугел мав винести йому гроші. Жінка Кугела і син мали бути закладниками, доки він не передасть гроцей. Молодий Кугел встиг захопити з собою з дому пістолю, з якої і застрелив в авті бандита двома пострілами в голову. Застрілений Вайґенбах після депортації із ЗДА перебував якийсь час у Швайцарії, потому в Австрії і в 1938 році нацисти посадили його до концентраційного табору. — Звільнений американцями в 1945 році, він назвав себе політичним в'язнем й одержав працю при американській армії в Німеччині.

76% читає часописи, а 58% дивиться на телевізію

Ню Йорк, Н. Й. — Дехто думав, що поширення телевізії зменшить число тих осіб, які читають часописи. Та аґенція „Сідлінґер і С-ка" в Рідлі Парку, Па., перевела опитування 7.000 осіб в усіх 48 стейтах і ствердила, що 121,508.000 дорослих осіб в цій країні, це значить 76.2 відсотка, читають часописи, і тільки 58.6 відсотка дивляться на телевізію. Але ті особи довший час присвячують телевізії, бо аж 18 годин і 24 мінути тижнево, а читають часописи впродовж тільки трьох годин і 58-ох мінут на тиждень. 55.5 відсотка дорослих осіб слухає радіових авдицій, а 26.4 відсотка читає журнали. На телевізії аж 20.2 відсотка дорослих осіб дивляться на фільми, а 7.6 відсотка власників телевізійних апаратів ходить на фільми до кіна.

• РОЗШУКИ •

Пошукую
ПЕТРА КУҐУТА,
уродженого в Гиндові, пов. Зборів. Мешкав в Макаєві, пов. Зборів. Останньо був забраний до роботи в Німеччині. Хто знав би що про нього прошу написати на адресу:
ANASTAZIJA SEVETZ
20 Woodmere Road
West Hartford, Conn.

Пошукую Д-р Марію АЛИСЬКЕВИЧ, яка приїхала тому 6 р. з Німеччини до Каліфорнії. Маю вістку від її мами. Хто знав би про неї або вона сама, прошу писати до:
Dr. IRENE STEFANIWSKA
662 So. 19th St., Newark, N. J.

Марія ЯЦИШИН з р. Бевська пошукує Анастазію Бевську, Мілька Калаша, Василя і Карелька Баліновського із с. Боків, пов. Підгайці. Маю листи від ваших родин. Прошу голоситись на адресу:
MARIA JACYSZYN
515 E. Carson St.
Pittsburgh 3, Pa.

Пошукую Івана ЯЦУХА, або когонебудь із села Котилюбля, пов. Любачів. Маю вістку від Гриця Яцуха. Хто знав би про нього або він сам, прошу зголоситись на адресу:
WASYL MELNYK
13458 Mitchell, Detroit 12, Mich.

Родина Степана ДОРОШЕНКА пошукує Николая Сергієвича Трафимовського з жінкою Анастасією Адамівною Вагнер, також її брата Олександра Адамовича Вагнера. Прошу писати на адресу:
M. KUKLISIN
42 W. 18th St., Bayonne, N. J.

Спорт

УСК — ГАРТФОРД — ПКО ОГНІВО 5:2 (2:2)

В неділю, дня 16 вересня розпочався в Гартфорді футбольний сезон змаганнями між УСК Гартфорд і польським спортовим клюбом „Огніво", яке в минулому сезоні здобуло мистецтво гартфордської ліґи. Виграв УСК Гартфорд у відношенні 5:2.

Вже в 6-ій хвилині гри Якимів гарним стрілом в лівий ріг здобув перші ворота, а 3 хвилини пізніше той сам грач стрілив другого ґоля. В 40 і 43 мінуті гри Огніво стрілило 2 ґолі з-підбрамкового замішання.

В другій половині гри УСК перейняв цілковито ініціятиву в свої руки і вже по 3 хвилинах гри Б. Красій здобув треті ворота. В 70 хвилині, по дуже гарній акції, Коваль сильним стрілом підвищує вислід до 4:2, а в 5 хвилин перед кінцем Джансен усталює вислід дня, стріляючи п'яті ворота. Треба сподіватися, що наша молода дружина під „твердою рукою" менаджера пана Теслі Володимира, здобуде в цьому році мистецтво Гартфордської ліґи.

Склад УСК Гартфорд: Ґаспер, Сивенький, Коляченко, Дунько, Семчишин, Дитюк, Джансен, Б. Красій, Товпаш, Коваль, Якимів, М. Красій, Винярський.

С.

ПОДЯКА

Родина
бл. пам АНТОНА СУРМИ
почуваємося до обов'язку подякувати за всі прислуги під час сумної години.

Складаємо сердечну подяку всім, які вшанували пам'ять Покійного, склали вінки, квіти і жертвували Служби Божі. Дякуємо за слова розради і всім, які допомагали нам в часі тяжкого горя.

Уклінну подяку складаємо Впр. о. Пароховi Красвському і Всч. о. Кочержукові за похоронні відправи на парастасі, Служби Божі, та за зворушливу прощальну промову на цвинтарі. П. проф. Т. Каськову і їх помічникам за відспівання похоронних відправ. Рівнож дякуємо Хорові „Трембіта" за несподівану участь та відспівання двох жалобних пісень, чим прислужились до вшанування пам'яті Дорогого Мужа і Нашого Тата. Дякуємо членам Т-ва Б. Хмельницького, 133 Відд. УНСоюзу і Укр. Централі, які несли тлінні останки Покійного, за винесення прапорів і участь в похороні.

Сердечно дякуємо всім Приятелям і Знайомим за відвідання Покійного, за участь в похороні і що так гарно віддали Йому їх останню прислугу.

Дякуємо п. М. Литвинові за взірцеве переведення похорону, ВП. Паням, які приладили і помагали на поминальнім прийнятті.

Хай за всі Ваші добрі діла до вас Господь Вас нагородить!

Горем прибита родина:

Дружина — **Христина**; діти — **Марія Ганусей, з Филаделфії**; **Михайло Сурма**, з Ню Бронсвик; **Иоанна Янчишин**, з Ню Бронсвик; зяті — **Иосиф Ганусей, Григорій Янчишин**; невістка — **Грейс Сурма**; внуки — **Марійка, Иосиф мол., Христина і Ярослав Ганусей; Мих. мол., і Діяна Сурма; Юстина і Лора Янчишин**; сестра — **Розалія і Мих. Дубас**, шваґер.

Сьогодні, 21-го вересня минає 2 роки коли
наш Найдорожчий Муж і Батько
бл. п. ДМИТРО ТОМКІВ
упокоївся в Бозі та відійшов від нас навіки.
За спокій Небіжчика буде відслужений
ПАРАСТАС НАД МОГИЛОЮ
завтра, 22-го вересня, о год. 2-ій по пол.,
на цвинтарі Флашинґ.
До ласкавої участи запрошуємо Приятелів, Знайомих та Родину, за що згори всім дякуємо.
ДРУЖИНА І ДІТИ

ТАРЗАН, ч. 3742, Блькада.

Аж ось поїзд заторохкотів по головній колії, що вела до Кісіджу і пристані. Барнард щасливо відітхнув. — Саме впору!

Та коли вони зближалися до доків, його радість обернулася в біль. Велика залізна рогачка через рейки була закрита і стережена!

— Що це має означати? — викрикнув Барнард. Збентежений командант поліції вийшов наперед. — Мені прикро, пане, але ми мусимо зробити перевірку. Один джентелман домагається, щоб вантаж із його рудою був сконфіскований... Це містер Барнард!